

**Ημερίδα του ΤΕΕ με θέμα
Η Οικονομική κρίση και το σύστημα παραγωγής Δημοσίων Έργων**

**Η Δημοσιότητα εγγύηση για διαφάνεια στην παραγωγή των δημοσίων
έργων
Εισήγηση κ. Γ. Βλάχου**

Αθήνα, 13 Νοεμβρίου 2013

Κυρίες και Κύριοι,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η Ημερίδα που διοργανώνει το ΤΕΕ, πραγματοποιείται σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο για τον κατασκευαστικό κλάδο, έναν σημαίνοντα κλάδο της εγχώριας οικονομίας, ο οποίος, θυμίζω, έχει χάσει 218 χιλιάδες θέσεις εργασίας από τις περίπου 400 χιλ. που είχε το 2008.

Όλοι βιώνετε την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο κλάδος. Σε αριθμούς και σύμφωνα με τα στοιχεία που συστηματικά συγκεντρώνει ο ΣΑΤΕ, η κατάσταση εμφανίζεται ως εξής:

- Το 40% των εταιρειών 4ης έως και 7ης τάξης εμφάνισαν ζημίες το 2012, έναντι μόλις 10% το 2008
- Κατά 25% επιδεινώθηκαν οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, κατά μέσο όρο, το 2012, έναντι του 2008
- Ο κύκλος εργασιών ήταν κατά 37% χαμηλότερος το 2012 έναντι του 2008.

Όλα αυτά, ασφαλώς, δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας, καθώς, μάλιστα, η αρνητική αυτή πορεία συνεχίζεται.

Ωστόσο, θα ήθελα να πάω αντίθετα στη φορά των πραγμάτων. Να φανώ αισιόδοξος, ελπίζοντας ότι όσα αναφέρθηκαν και θα αναφερθούν στη συνέχεια εδώ σήμερα, θα οδηγήσουν στις αναγκαίες αλλαγές στην αλυσίδα της επιλογής, της μελέτης, της ανάθεσης και εκτέλεσης των έργων, αλλαγές που θα διασφαλίσουν τη διαφάνεια και θα προωθήσουν το στόχο για ποιοτικώς και οικονομικώς καλύτερα και πιο αποτελεσματικά έργα, εξασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, μέσα από ξεκάθαρους όρους και προϋποθέσεις, τον συναγωνισμό σε επιχειρηματικό επίπεδο.

Δυστυχώς η έως τώρα εμπειρία μου – και όχι μόνο η δική μου – από την υποδοχή και την (μη) εφαρμογή των προτάσεων του Τεχνικού Κόσμου την οποία συστηματικά επιδεικνύει η Πολιτεία δεν μου επιτρέπει ούτε απ' αυτή την άποψη να αισιοδοξώ.

Προς τεκμηρίωση της εμπεδωμένης άποψης θα αναφερθώ σε απόσπασμα από την προ 5ετίας ομιλία μου σε διημερίδα για τα δημόσια έργα που είχε, επίσης, διοργανώσει το ΤΕΕ. Λέγαμε τότε:

Ο ΣΑΤΕ, εδώ και καιρό, επιμένει στο θέμα της διαφάνειας και ειδικότερο στο θέμα της δημοσιότητας. Το θεωρεί «εκ των ων ουκ άνευ» στην κατεύθυνση εξυγίανσης και εύρυθμης λειτουργίας ενός τόσο σημαντικού τομέα της οικονομίας.

Και επιμένει επειδή – ως μέτρο – δεν κοστίζει, μπορεί να αποφασιστεί και εφαρμοστεί άμεσα και να επιτύχει δυο πολύ σημαντικούς στόχους: από τη μια να διασφαλίσει κάθε κυβέρνηση και κάθε άλλη δημόσια αρχή που αναθέτει έργα από τη σκιά των παράτυπων ή και παράνομων αποφάσεων. Από την άλλη να διαγράψει οριστικώς και αμετακλήτως τις κατηγορίες που εκτοξεύονται προς τον κλάδο κατά καιρούς, αλλά και ευρύτερα προς τον τεχνικό κόσμο. Η διαφάνεια – κατά την άποψή μας – εξασφαλίζεται δια της δημοσιότητας. Και η δημοσιότητα δια της πολιτικής βούλησης και μόνο. Όπως προείπα, αδαπάνως για το δημόσιο, αλλά σαφώς υπέρ του δημόσιου συμφέροντος.

Άλλωστε, η διαφάνεια αναφέρεται μονίμως στις διακηρύξεις όλων των κομμάτων, καθώς είναι ώριμη απαίτηση της κοινωνίας.

Επιπροσθέτως, είναι βέβαιο ότι θα διασφαλίσει την ομαλή εκτέλεση των δημοσίων έργων, αλλά και θα βελτιώσει την παραγωγικότητα ενός κλάδου με ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία στην οικονομία της χώρας.

Αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία, τις υφιστάμενες ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και τα στοιχεία που σε μεγάλο βαθμό ήδη συλλέγονται από τις Υπηρεσίες, αλλά χωρίς να γίνεται η αρχειοθέτηση και η επεξεργασία τους με ηλεκτρονικές μεθόδους, είναι δυνατόν να υπηρετηθεί αμέσως ο στόχος της διαφάνειας.

Να γίνω συγκεκριμένος.

Ο ΣΑΤΕ ζητά να δημοσιοποιούνται μέσω ιστοσελίδας – προφανώς του ΥΠΕΧΩΔΕ ή του ΤΕΕ ή των Εργοληπτικών Οργανώσεων – όλα τα στοιχεία που έχουν σχέση με κάθε έργο του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Με δυο λόγια να

δημοσιεύεται η πλήρης ταυτότητα του έργου, από τη φάση της μελέτης και δημοπράτησης, έως και την οριστική παραλαβή του από την αναθέτουσα αρχή.

Στο φάκελο αυτό θα καταγράφονται όλες οι ημερομηνίες, οι διεκδικητές του έργου, οι τυχόν ενστάσεις, ο ανάδοχος, τα οικονομικά στοιχεία του έργου και οι συμβάσεις, οι εκπώσεις, η χρηματοδοτική ροή, η εξόφληση λογαριασμών, η πρόοδος ή τυχόν καθυστερήσεις, οι παρατηρήσεις της υπηρεσίας, οι τυχόν συμπληρωματικές συμβάσεις και όλα τα άλλα στοιχεία, τα οποία θα συμπληρώνονται ανελλιπώς σε όλες τις φάσεις εκτέλεσης του έργου. Πρόκειται για στοιχεία που υπάρχουν – πολλά ήδη σε ηλεκτρονική μορφή, όπως π.χ. τα στοιχεία από το ΜΕΚ και το ΜΕΕΠ – δεν χρειάζεται να απασχοληθεί επιπλέον προσωπικό στις υπηρεσίες, ενώ η συγκέντρωσή τους υπό μια ενιαία ηλεκτρονική μορφή δίνει τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε να έχει μια αυθεντική και ανά πάσα στιγμή ενημέρωση για την πορεία των έργων στη χώρα μας.

Με τον τρόπο αυτό, αφ' ενός μπορεί η κυβέρνηση, αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος, να διαπιστώνει σε πια φάση και για ποιους λόγους «παγιδεύεται» κάθε έργο και άρα να γίνονται οι κατάλληλες νομοθετικές διορθωτικές ρυθμίσεις. Αλλά και να κρίνεται η αξιοπιστία κάθε υπηρεσίας που αναθέτει και εποπτεύει κάθε έργο, όπως, φυσικά, και η αξιοπιστία κάθε κατασκευαστή.

Μέσα από αυτή τη δημοσιότητα, σε μικρό βάθος χρόνου, θα ξεκαθαρίσει «η ήρα από το στάρι», θα περιοριστούν και εν τέλει θα εξαλειφτούν τα φαινόμενα παρατυπιών, ενώ από την άλλη όσοι αδυνατούν να φέρουν σε πέρας κάποιο έργο θα εγκαταλείψουν την αγορά υπέρ των ικανών”.

Και προσέθετα:

“Το αποδεικτικό δημοσιότητας θα πρέπει να είναι προαπαιτούμενο δικαιολογητικό για

- Την υπογραφή της σύμβασης ανάθεσης του έργου
- Την υπογραφή τυχόν συμπληρωματικών Συμβάσεων (Μεταβολή συμβατικού αντικειμένου)
- Την Παραλαβή του Έργου

Ο χρόνος καθυστέρησης της διαδικασίας ενημέρωσης του δελτίου ταυτότητας έργου είναι σίγουρο ότι θα είναι μετρήσιμος σε λεπτά της ώρας και μόνο».

Πέντε χρόνια μετά καμία ενέργεια του αρμόδιου Υπουργείου δεν έχει θεσμοθετηθεί σχετικά με την προώθηση της διαφάνειας, μέσω της δημοσιότητας.

Οφείλω στο σημείο αυτό να εξάρω την θέσπιση και εφαρμογή του Προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ, το οποίο ωστόσο αφορά σε κάθε πράξη της διοίκησης και κατά συνέπεια δεν είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των συμβάσεων δημοσίων έργων.

Στον αντίποδα, επισημαίνω τις παλινωδίες και προχειρότητες και κυρίως την έλλειψη πολιτικής βούλησης για το γεγονός ότι δεν λειτουργεί η εφαρμογή AGORA, σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις έργων, δύο χρόνια μετά την θέσπιση του νόμου (4013/2011) που προέβλεπε τις σχετικές υποχρεωτικές ηλεκτρονικές διαδικασίες τήρησης μητρώου αιτημάτων, προκηρύξεων, συμβάσεων και εντολών πληρωμών ανά υπηρεσία, προμήθεια και έργο.

Φυσικά τα μέτρα για διαφάνεια δεν εξαντλούνται σε ένα Φάκελο ή Δελτίο Ταυτότητας Έργου. Μπορούν και πρέπει να επεκταθούν και σε πολλούς άλλους τομείς.

Ενδεικτικά αναφέρω ορισμένους που θεωρούμε ότι η υιοθέτηση μέτρων δημοσιότητας και διαφάνειας είναι απαραίτητη, εύκολα υλοποιήσιμη και χωρίς καμία ουσιαστική δαπάνη για το Δημόσιο:

- Εκσυγχρονισμός του Μ.Ε.ΕΠ. με στόχο πολύ σύντομα το πτυχίο και η ενημερότητα να εκδίδονται ηλεκτρονικά, κατά το πρότυπο της φορολογικής ενημερότητας.
- Δημοσιότητα των χρηματοδοτήσεων και των ταμειακών ροών για όλα τα έργα.
- Δημοσιότητα των Πρακτικών Τεχνικών Συμβουλίου Δημοσίων Έργων, κυρίως αυτών που εγκρίνουν ειδικούς όρους και ειδικά συστήματα δημοπράτησης.
- Δημοσίευση, επιτέλους, των κοστολογικών στοιχείων για τυπικά έργα (π.χ. ένας τύπος Δημοτικού Σχολείου, ένα χιλιόμετρο οδοποιίας, κλπ).
- Κλήρωση των μελών των επιτροπών διαγωνισμών μέσα από το αδιάβλητο σύστημα που προέβλεπε το ν/σχεδιο Ρέπα που ποτέ δεν εισήχθη στην Βουλή.

Σημειώνω ότι, επιπροσθέτως, η πληροφόρηση, σε όλες τις φάσεις, πρέπει να γίνεται κτήμα όλων των ενδιαφερομένων και όχι να αποτελεί προνόμιο μόνο των εκπροσώπων, όταν έχουμε να κάνουμε με ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό επάγγελμα.

Κυρίες και Κύριοι,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Οφείλω να σας ενημερώσω ότι ως ΣΑΤΕ έχουμε καταβάλει προσπάθειες προς την κατεύθυνση της διαφάνειας και προς την πλευρά της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, η οποία δεν βλέπω σήμερα να μετέχει στις εργασίες της Ημερίδας. Με δική μας πρωτοβουλία συναντηθήκαμε με στελέχη της Αρχής, προτείνοντας να συμμετάσχουμε στο έργο της Ομάδας Εργασίας που έχει συσταθεί ήδη από αρχές Απριλίου 2013 για τη μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων (αλήθεια, θα ήταν ενδιαφέρον να ακούσουμε και τα έως σήμερα συμπεράσματα της Ομάδας Εργασίας) μέσω της υλοποίησης της πρότασής μας για σύνταξη τυποποιημένων γενικών συγγραφών υποχρεώσεων για τα δημόσια έργα, με βάση τα διεθνή πρότυπα, δημιουργώντας το ελληνικό υπόδειγμα σύμβασης για τις κατασκευές.

Εκτιμήσαμε ότι η υφιστάμενη κατάσταση στρεβλώνει το σύστημα παραγωγής δημοσίων έργων, αφού σημαντικότεροι πόροι και χρόνος, τόσο του ΚΤΕ όσο και του αναδόχου, αναλίσκονται σε περιττές, χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες, οι οποίες υπο άλλες συνθήκες θα είχαν σύντομα επιλυθεί. Κατά τη γνώμη μας όλα αυτά συμβάλουν στην όξυνση του φαινομένου παντελούς έλλειψης εμπιστοσύνης και συνεργατικής διάθεσης που οφείλουν να έχουν οι εμπλεκόμενοι σε ένα τεχνικό έργο, ώστε να αντιμετωπίζουν από κοινού και επωφελώς για το κοινωνικό σύνολο, τα δεκάδες καθημερινά, νομικά, οικονομικά και τεχνικά ζητήματα που προκύπτουν.

Εύκολα αντιλαμβάνεστε την (μη) απόκριση που έτυχε και αυτή η πρότασή μας.

Κλείνοντας επιτρέψτε μου να σημειώσω ότι η διαφάνεια δεν είναι λόγος κενός περιεχομένου, μια λέξη που μπορεί να εμπεριέχεται σε διακηρύξεις και να αναπαράγεται σε λόγους.

Είναι ζήτημα ουσίας και – κατά την άποψή μας – μείζον, το οποίο μπορεί και πρέπει να διασφαλιστεί τώρα, ώστε με την επανεκκίνηση των έργων (κάποια στιγμή θα συμβεί και αυτό και όχι μόνο στα λόγια) να βρεθούμε όλοι, πολιτεία, παραγωγοί, πολίτες, απέναντι σε ένα πραγματικά νέο και δημιουργικό περιβάλλον.

Ο ΣΑΤΕ είναι πεισμένος για όλα αυτά και γι' αυτό θα συνεχίσει να επιμένει στην πρότασή του, με την ελπίδα ότι μετά από πέντε χρόνια δεν θα συζητάμε τα ίδια ζητήματα.

Σας ευχαριστώ.